

УДК. 378.4

DOI:10.58494/esai.24(9).2024.21

Оморов Ш.Д., ОшМУ п.и.к., доцент,
e-mail: shermamat.omorov@bk.ru
Зулпукаарова Зуура, ОшМУ, магистрант
Козиева Бурмакан, ОшМУ, магистрант

Оморов Ш.Д., ОшГУ к.п.н., доцент,
e-mail: shermamat.omorov@bk.ru
Зулпукаарова Зуура, ОшГУ, магистрант
Козиева Бурмакан, ОшГУ, магистрант

*Omorov Sh.D. Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
OshSU, shermamat.omorov@bk.ru
Zulpukaarova Zaira, master's student of Osh State University
Kozieva Burmakan, master's student of Osh State University*

ИЛИМИЙ-ИЗИЛДӨӨ ПРАКТИКА ПРОЦЕССИНДЕ МАГИСТРАНТТАРДЫН КЕСИПТИК КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮГҮН КАЛЫПТАНДЫРУУ

Аннотация. Макалада компетенттүүлүккө негизделген ыкманын негизинде магистратурада илимий-изилдөө практиканын программасын түзүү принциптери, аны уюштуруунун формалары жана жүргүзүлүп жаткан мониторинг каралды. Математика, физика, техника жана информациялык технологиялар институтунун магистранттарынын кесиптик компетенттүүлүгүн калыптандырууда практиканын ролу ачылган.

Түйүндүү сөздөр: кесиптик компетенциялар, компетенттүүлүккө негизделген мамиле, изилдөө практикасы, математика-студенттери, магистратура, методикалык семинар, магистрдик диссертация.

СТАНОВЛЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ МАГИСТРАНТОВ В ПРОЦЕССЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ПРАКТИКИ

Аннотация. В статье рассмотрены принципы создания программы научно-исследовательской практики в магистратуре на основе компетентностного метода, формы ее организации и постоянного мониторинга. Выявлена роль практики в формировании профессиональной компетентности магистрантов института математики, физики, техники и информационных технологий.

Ключевые слова: профессиональные компетенции, компетентностный подход, научно-исследовательская практика, студенты-математики, магистратура, методологический семинар, магистерская диссертация.

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF MASTER STUDENTS IN THE PROCESS OF RESEARCH PRACTICE

Annotation. The article discusses the principles of creating a research practice program in master's programs based on the competency-based method, the form of its organization and constant monitoring. The role of practice in the formation of professional competence of master's students at the Institute of Mathematics, Physics, Engineering and Information Technologies is revealed.

Key words: professional competencies, competency-based approach, research practice, mathematics-students, master's degree, methodological seminar, master's thesis.

Киришүү

Магистранттардын илимий-изилдөө иштери жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартынын жана магистратуранын программасынын талаптарына ылайык жалпы маданий жана кесиптик компетенцияларды өздөштүрүүгө багытталган магистрдик билим берүү программасынын милдеттүү бөлүмү болуп саналат.

Магистратураны даярдоонун актуалдуулугу жаны муундагы билим берүү стандарттарын киргизүү, билим берүүдө компетенттүүлүк жана ишмердүүлүккө негизделген ыкмаларды ишке ашыруу, заманбап билим берүү технологияларын колдонуу чөйрөсүн кеңейтүү менен негизделет.

Изилдөө ишибиздин максаты – келечектеги мугалимдин илимий-изилдөө практикасынан өтүү процессинде анын кесиптик компетенттүүлүгүнүн негизи катары усулдук компетенттүүлүгүн калыптандыруунун шарттарын аныктоо.

Илим-изилдөө практика – бул актуалдуу теориялык жана практикалык көйгөйлөр боюнча педагогикалык изилдөөлөрдү өз алдынча жүргүзүүгө жана илимий-изилдөө ишинин методологиясын өздөштүрүүгө мүмкүндүк берүүчү магистратура үчүн практикалык окуу [1].

Илимий-изилдөө практика ОшМУнун Математика, физика, техника жана информациялык институтунун математиканы, информатиканы окутуунун технологиялары жана билим берүүдөгү менеджмент кафедрасында жүргүзүлөт жана илимий изилдөөлөр үчүн эксперименталдык участоктор болуп саналган магистранттар иштеп жаткан мектептердин базасында жүргүзүлөт. билим берүү тармагында (эксперименталдык мектептер, инновациялык орто атайын окуу жайлары), ошондой эле университетте магистр диссертациясынын үстүндө иштеген бөлүмдө [2].

Илимий-изилдөө практикасын жүргүзүү тажрыйбасы магистрант бакалавр жана магистратурада алган билимдерин кесиптик ишмердүүлүккө жакын шарттарда ишке ашырат деп ырастоого негиз берет. Магистратурада илимий-изилдөө практикасы магистранттардын окуу процессинде алган теориялык жана практикалык билимдерин кенейтүүгө жана бекемдөөгө, профессионалдык усулдук компетенцияларга ээ болууга жана өркүндөтүүгө, кесиптик усулдук даярдоого багытталган окуу ишинин түрлөрүнүн бири болуп калды.

Илимий-изилдөө практика программасы Кыргыз Республикасынын Билим берүү министрлигинин ченемдик документтерине жана компетенттүүлүк мамиленин негизинде ОшМУнун практикасы жөнүндө жобого ылайык иштелип чыккан [3].

Илимий-изилдөө иши магистратура программасынын милдеттүү бөлүгү болгондуктан, анда практикалык программаны түзүү процессинде биз магистранттардын илимий иштерин аткаруунун жана көзөмөлдөөнүн ар кандай түрлөрүн жана этаптарын караштырдык.

Илимий-изилдөө практикасын уюштуруунун алдында «Математикалык билим берүүнүн түзүмү жана мазмуну», «Математикалык билим берүүдөгү заманбап билим берүү технологиялары», «Атайын математикалык билим берүүдөгү мектеп окуучуларынын долбоордук-изилдөө иш-аракеттери», «Математикалык билим берүүнүн заманбап ыкмалары» сыяктуу кесиптик дисциплиналар боюнча окутуу жүргүзүлгөн.

Ошондуктан, илимий практиканын башталышында эле магистранттар Математиканы, информатиканы окутуунун технологиясы жана методикасы жаатындагы илимий-изилдөө иштери жөнүндө жалпы түшүнүккө ээ болушкан.

Математиканы, информатиканы окутуунун технологиясы жана методикасы жаатындагы илимий-изилдөө иш-аракеттерин андан ары өнүктүрүү үчүн чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрдү жана чыгармачылык потенциалды өнүктүрүүгө өбөлгө түзгөн профессионалдык жана вариативдик циклдердеги дисциплиналарды окутуу процессинде өнүккөн илимий-изилдөө иштерине мотивация берилет. Биринчи этапта практиканын башталышында уюштуруу конференциясы өткөрүлүп, ага практиканын илимий жетекчилери чакырылат [4].

Конференциянын жүрүшүндө магистранттарга илимий изилдөөлөрдү уюштуруу боюнча маалымат жана сунуштар берилди. Конференциянын максаты магистранттарга

магистрдик диссертацияны даярдоо үчүн зарыл болгон изилдөө компетенцияларын өздөштүрүүсүнө жардам берүү болуп саналат.

Конференциянын негизги максаттары:

- магистранттардын изилдөө багытын жана темасын тандоо;
- магистранттарды академиялык иш көндүмдөрүнө, анын ичинде изилдөөлөрдү даярдоого жана жүргүзүүгө, илимий иштерди жазууга үйрөтүү;
- магистранттардын долбоорлорун жана аяктаган илимий иштерин талкуулоо;
- магистранттарда илимий талкуулоо жана изилдөөнүн натыйжаларын көрсөтүү көндүмдөрүн өнүктүрүү.

Илимий-изилдөө практикасынын экинчи этабында магистранттар математиканы, информатиканы окутуунун технологиясы жана методологиясы, изилдөө методдору жана ыкмалары жаатындагы изилдөөлөрдүн негизги багыттары менен таанышышты (теориялык талдоо, байкоо жүргүзүү, интервью алуу, суроо берүү, студенттердин жеке жана билим берүү продуктуларын изилдөө, терминологиялык сөздүк түзүү, илимий-изилдөө иштерин пландоо, анын ичинде биологияны окутуунун теориясы жана методологиясы жаатындагы илимий иштердин темалары менен таанышуу жана изилдөөнү тандоо тандалган тема боюнча реферат жазуу). Үчүнчү этапта магистранттар илимий изилдөөнүн методологиясын, педагогикалык эксперимент жүргүзүүнүн технологиясын, анын жыйынтыктарын эсепке алуунун талаптарын, илимий-изилдөө иштерин жүргүзүүнү; илим-изилдөөлөрдүн планына тактоолорду киргизишет. Төртүнчү этапта илимий-изилдөө иштери боюнча отчет түзүлдү, илимий маалыматтардын презентациясы (баяндама, баяндаманын электрондук түрдө берилиши, тезистер), илимий-методикалык макалалар түзүлдү, аларга аннотациялар жазылды, башка макалаларга рецензиялар, магистранттар ар кандай илимий иш-чараларга (конференциялар, телеконференциялар, виртуалдык конференциялар, мастер-класстар, тегерек столдор) катышкан.

Илимий-изилдөө практикасынын бардык этаптарында магистранттардын кесиптик (усулдук) компетенттүүлүгүн өздөштүрүүдөгү үзгүлтүксүздүк жана ырааттуулук бүтүрүүчүлөрдүн даярдоо деңгээлине коюлган талаптарга ылайык камсыз кылынган. Профессионалдык циклдин дисциплиналарын үйрөнүү процессинде магистранттар маанилүү кесиптик компетенциялардын бирин (ПК-9) өздөштүрүштү. Компетенттүүлүк ПК-9 (кесиптик компетенттүүлүк) деп биз кесиптик чөйрөдө методологиялык тажрыйбаны (ата мекендик жана чет өлкөлүк) системалаштырууга, жалпылоого жана жайылтууга даярдыгын түшүнөбүз. Бул компетенттүүлүктү өздөштүрүү магистратуранын бүтүрүүчүсү профессионалдык билимдердин, көндүмдөрдүн комплексине, ошондой эле салыштырма талдоо жүргүзүүгө, критикалык баалоого жана методикалык билимдин натыйжалуулугунун деңгээлин аныктоого зарыл болгон жеке сапаттарга ээ деп айтууга мүмкүндүк берет [3, 4, 5].

Корутунду

Математиканы, информатиканы окутуу жаатындагы тажрыйбасы, окуу, өздөштүрүү, трансформациялоо жана педагогикалык ишмердүүлүктүн конкреттүү шарттарына көнүү үчүн жеткиликтүү. Бул компетенттүүлүк эң маанилүү кесиптик компетенциялардын бири болуп калды, анын калыптанышы математиканы, информатиканы окутуу процессин окуу-тарбиялоонун шарттарында же окуу практикасында билим берүү магистринин жетектөөчү профессионалдык функцияларын түздөн-түз аткаруунун шарттарында ишке ашты.

Бул компетенттүүлүк башка кесиптик компетенциялар сыяктуу эле өз алдынча кесиптик ишмердүүлүк процессинде андан ары өнүгүп, келечектеги адистин билим берүү тармагындагы ишинин сапатына олуттуу таасирин тийгизет.

Пайдаланылган адабияттар:

1. Анишкин В.Н. Формирование и развитие информационно-образовательной среды вуза (на примере факультета математики, физики и информатики ПГСГА) 2012. № 3. С. 219-223.
2. Кыргыз Республикасынын билим берүү стандарты.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. - М.: Академия, 2003. - 272 с.
4. Радионова, Н. Ф., Тряпицина, А. П. Перспективы развития педагогического образования: компетентностный подход. – 2006. – № 4. – С. 55.
5. Положение о практиках студентов магистратуры ПИ ЮФУ. Утверждено на заседании ученого совета ПИ ЮФУ. Протокол № 5 от 27 февраля 2008 г.

